

Sveti delavcev in uporaba slovenskega jezika

Vedno več je primerov, ko slovenska podjetja prehajajo v last tujcev. Novi lastniki v večini primerov tudi takoj zamenjajo poslovodstvo in nastavijo svojega, katerega člani so prav tako tujci. Ti pa pogosto pričakujejo, da bo odtlej celotno poslovno komuniciranje v podjetju – tudi v razmerju z zaposlenimi delavci in s svetom delavcev – potekalo samo in izključno v angleškem jeziku. A pri tem zanemarjajo dejstvo, da so oni prišli v drugo/tujo državo, ne obratno – zaposleni v njihovo. Sveti delavcev morajo zato v teh podjetjih (sebi in zaposlenim) zagotoviti dosledno uresničevanje pravice do uporabe slovenščine.

Res je sicer, da živimo v multikulturnem času, vendar pa multikulturalnost ne pomeni, da lahko kar pozabimo svoj materni jezik ter uradni jezik svoje dežele in se hlapčevsko podredimo tujcem. Tudi tujci živijo v multikulturnem času, zato se morajo zavedati, da so vsi jeziki, ki se govorijo v Evropski uniji, enakopravni, ter da ima vsak narod pravico govoriti in se izražati v svojem jeziku.

Ustavna in zakonska določila glede rabe slovenskega jezika

Naloga svetov delavcev je, da se zavedajo svojih pravic in dolžnosti, med drugim tudi dolžnosti zagotavljanja pravice do uporabe svojega maternega jezika in uradnega jezika Republike Slovenije.

V **Ustavi Republike Slovenije** je namreč v 11. členu – pod naslovom **Uradni jezik v Sloveniji** – lepo zapisano: »*Uradni jezik v Sloveniji je slovenščina. Na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, je uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina.*«.

Še precizneje to vprašanje ureja **Zakon o javni rabi slovenskega jezika**, ki že v svojem 1. členu določa:

- (1) *Slovenski jezik (v nadaljnjem besedilu: slovenščina) je uradni jezik Republike Slovenije. V njem poteka govorno in pisno sporazumevanje na vseh področjih javnega življenja v Republiki Sloveniji, razen kadar je v skladu z Ustavo Republike Slovenije poleg slovenščine uradni jezik tudi italijanščina in madžarščina in kadar določbe mednarodnih pogodb, ki zavezujejo Republiko Slovenijo, posebej dopuščajo tudi rabo drugih jezikov.*
- (2) *S slovenščino, ki je eden od uradnih jezikov Evropske unije, se Republika Slovenija predstavlja v mednarodnih stikih.*«

Še večjo podporo pri zagotavljanju pravice zaposlenih do uporabe slovenščine v uvodoma omenjenih podjetjih pa imajo sveti delavcev v **Zakonu o gospodarskih družbah** ter v **Zakonu o javni rabi slovenskega jezika**.

Zakon o gospodarskih družbah v 2. odstavku in 3. 11. člena jasno določa:

»(2) Poslovodstvo mora zagotoviti, da sporazumevanje z delavci v družbi v zvezi z dajanjem navodil za njihovo delo, vodenjem postopkov, v katerih se odloča o njihovih pravicah in sodelovanjem delavcev pri upravljanju poteka v slovenskem jeziku, na območjih, kjer živita italijanska ali madžarska narodna skupnost pa lahko tudi v italijanskem ali madžarskem jeziku.

(3) V slovenskem jeziku morajo biti sestavljeni in objavljeni akti družbe:

- če so z zakonom ali aktom o ustanovitvi družbe določeni kot obvezni,
- če so namenjeni družbenikom ali so pomembni za uresničevanje njihovih pravic in obveznosti,
- če so namenjeni osebam, ki so v družbi v delovnem razmerju, ali
- če so naslovljeni na državljane Republike Slovenije v zvezi z zadevami družbe.«

Že iz navedenega je torej jasno razvidno, da so se tudi novi tudi lastniki podjetij dolžni na delavce obračati v slovenskem jeziku, ter da morajo biti seje svetov delavcev v slovenskem jeziku. Če ne drugače, pa ob pomoči simultane prevajanja, katerega je delodajalec dolžan zagotoviti na svoje stroške. Ne nazadnje, tudi nivo znanja angleškega jezika delavcev in članov svetov delavcev, ki se večinoma uporablja v takšnih primerih, je različen. Zato bi bili ob morebitnem popuščanju glede dosledne rabe slovenščine skladno z ZGD-1 vsi tisti, katerih znanje je na nižjem nivoju, postavljeni v manj ugoden položaj, s čimer bi bil kršen 6. člen Zakona o delovnih razmerjih, ki to izrecno prepoveduje.

Zakon o javni rabi slovenskega jezika pa v 14. členu posebej ureja tudi poslovanje s strankami ter vsebino opisa delovnega mesta, in sicer takole:

»(1) Vse pravne osebe zasebnega prava in fizične osebe, ki opravljajo registrirano dejavnost, poslujejo s strankami na območju Republike Slovenije v slovenščini. Kadar je njihovo poslovanje namenjeno tudi tujcem, se poleg slovenščine lahko uporablja tudi tuji jezik.

(2) Dolžnost zasebnega delodajalca ali delodajalke je, da glede na predvidljivo pogostnost in zahtevnost jezikovnih stikov s strankami:

- določi za posamezno delovno mesto potrebno zahtevnostno stopnjo znanja slovenščine;
- pri objavi prostih delovnih mest, na katerih se predvidevajo jezikovni stiki s strankami, kot pogoj izrecno navede zahtevnostno stopnjo znanja slovenščine.«

V istem zakonu so zapisana tudi določila glede aktov in notranjega poslovanja pravnih in fizičnih oseb. Tako je 16. člen navedenega zakona neposredna nadgradnja 11. člena Zakona o gospodarskih družbah, saj pravi:

»(1) Vsi splošni akti pravnih oseb zasebnega prava in fizičnih oseb, ki opravljajo registrirano dejavnost, so v slovenščini, v skladu s področno zakonodajo.

(2) V slovenščini mora potekati tudi notranje poslovanje teh oseb, ki se nanaša na urejanje pravic in dolžnosti iz delovnega razmerja, na dajanje navodil in obveščanje delavcev ali delavk ter na varstvo pri delu. Če gre za delovno razmerje s tujcem, ki opravlja sezonska dela, je pri tem dopustna souporaba tujega jezika.

(3) Pravne in fizične osebe iz prvega odstavka tega člena pri razpisih za zasedbo delovnih mest ne smejo od kandidatov ali kandidatk zahtevati pisnih vlog samo v tujem jeziku.«

Globa v primeru nespoštovanja zakonodaje

V primeru, da delodajalec – podjetje v tuji lasti noče upoštevati vse naše zgoraj navedene zakonodaje, imajo sveti delavcev **vedno možnost prijave kršitev na inšpekcijo za delo**. Globe za pravne in odgovorne osebe niso ravno zanemarljive. Za kršitev 14. in 16. člena zakona o javni rabi slovenščine znašajo od 6.300 do 62.000 evrov za pravno osebo ter od 42 do 1.252 evrov za odgovorno osebo. Zakon o gospodarskih družbah ima še višje kazni. Z globo od 16.000 do 62.000 evrov se kaznuje družba, če krši drugi ali tretji odstavek 11. člena zakona, odgovorna oseba družbe pa mora za prekršek iz 11. člena zakona plačati globo od 1.000 do 4.000 evrov.

Priporočilo svetom delavcev

Kakšno je lahko na podlagi vsega navedenega **priporočilo svetom delavcev**? Takoj, ko nastopi mandat novo poslovodstvo z morebitnimi uvodoma navedenimi spornimi ambicijami glede sporazumevanja s svetom delavcev in zaposlenimi v tujem jeziku, naj mu svet delavcev posreduje pisno obvestilo o tem, kaj o tem določa naša veljavna zakonodaja. Izjemoma naj bo to »prvo« obvestilo, ker pač z njim moramo uspeti preseči (morda tudi ne nameren nesporazum), sestavljeno v dveh jezikih – slovenskem in angleškem. Dosedanje dobre prakse kažejo, da tujci takšne argumente običajno upoštevajo in priskrbijo prevajalce. Prav tako je zaradi takojšnje vzpostavitve ustreznih relacij med svetom delavcev in novim poslovodstvom, ki morda prihaja iz države, kjer nimajo delavskega soupravljanja v tej obliki, smiselno temu obvestilu priložiti tudi Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju (obstaja tudi angleški prevod). Dostikrat se namreč izkaže, da je bila morebitna začetna »ignoranca« sveta delavcev s strani poslovodstva prav rezultat nepoznavanja naše zakonodaje s tega področja.